

POZICIJA PROTI KON- TROLI PREGOJA

Proti intervenciji so rudarji in podjetniki. — Delavci imajo svoje, podjetniki pa nspet svoje vzroke za stališče, ki ga zavzemajo.

Washington, D. C. (F. P.) — Premogovniški podjetniki in rudarji nasprotujejo intervenciji vlade v pregovniški industriji, ki pride dne prvega aprila do stavke na polju mehkega premoga.

Van I. Bittner, ki je vodja ujednih rudarjev v severnem delu Zapadne Virginije, je obvestil delavskega tajnika Davisa, da odarji nasprotujejo vsaki intervenciji vlade. Organizacija premogovniških podjetnikov Monagahela Coal Operators' Association zavzema ravno to stališče v imenu podjetnikov.

Rudarji so v opoziciji proti vladnemu vmešavanju, ker jih kušnje prejšnjih let uče, da bo vlada tako posredovala, da bo posredovanje koristilo premogovniškimi podjetnikom in ne rudarjem.

Podjetniki pa zaradi tega nasprotujejo vladni intervenciji, ker upajo, da ostanejo zmagovalci, ako pride do stavke na polju mehkega premoga. Nekaj drugi vzrok, ki ga podjetniki ne vedo, je pa ta, da bodo podjetniki zopet želi ogromne profite, če pride do stavke. Če bi vlada posredovala, tedaj podjetniki ne bodo mogli izvesti svojih političarskih manipulacij.

Kar se bo dogodilo, če pride do stavke, je to, da bodo podjetniki nastopili v organizirani kampanji proti rudarjem. To se že zdaj godi. Ta organizirana kampanja od strani podjetnikov bo skušala ubiti v rudarjih vse upe na zmago. Ta propaganda je že zdaj pričela, kaj-dnevniki, ki podpirajo upravo, je prinesel vest, ki ima namen pokazati, da unija preneha funkcionirati, ko rudarji odlože orodje.

Nadalje ta vest pripoveduje, da bo položaj letos popolnoma različen, ko se anidejo zastopniki rudarjev in podjetnikov v Miami, Fla., da sklenejo novo pogodbo, kot je bil pred tremi leti, ko se je sklepala Jacksonovska pogodba. Oni naglašajo, da so takrat unija jednih rudarjev producirala 65 odstotkov premoga, zdaj je stvar produkciji narobe. In ker so zamere take, nadaljujejo podjetniki, bodo voditelji rudarjev previdni in skromni v svojih zahtevah. Vse, kar bodo delavci želeli, bo nadaljevanje sedanjega pogodbe.

Če podjetniki ne bodo kričali, da je intervencija vlade potrebna, se samoposebi razume, da kongres ne bo ničesar storil.

Ampak rudarji lahko podjetnikom odgovorijo in zastavijo vprašanje: "Kakšen pa bo položaj v premogovniški industriji, ako zastavljajo rudarji tudi neorganiziranih rudarjev? Ali bodo podjetniki še govorili, da premoga producirajo neorganizirani rudarji, ako ogromna večina neorganiziranih rudarjev z organiziranimi odloži orodje dne prvega aprila?"

Ormiston v Los Angelesu. Los Angeles, Cal.—K. G. Ormiston, bivši radio operater v Angeles templu in znani glavni junak v aferi pastora Almea Temple McPherson, je došel v soboto v Los Angeles v spremstvu detektivov. Bil je izpuščen proti jamčevini \$2500 do sodne obravnave, ki se vrši enkrat prihodnji mesec. Ormiston se vedno taji, da je Almea njegova skrivka.

Razstava Peruškovih slik je otvorjena

Za kakih dvajset slik, največ v vodnih barvah, je bogatejša, kakor je bilo naznanjeno prvič. Sodba o "Kompoziciji." Informacije glede nakupa slik.

Sinoči je bil prvi razstavnice večer v dvorani S. N. P. J. Postenah so obešene slike pri sliki, razne oljne na platnu in vodne slike v najrazličnejših velikostih, od ogromne, 63 palcev dolge in ravno toliko široke oljne študije "Molitev" pa do malih ljubkih in otožnih vodnih slik. V katalogu je označenih petinštirideset slik, v resnici pa je razstavljenih najmanj dvajset več, in sicer malih v vodnih barvah. Oljne slike so po večini vse večje velikosti; le nekaj je manjših. Med manjšimi oljnimi se najbolj odlikujejo slike "Sestrice astre," "Kompozicija" in "Popotnik." Slednja ni na prodaj.

"Kompozicija" (št. 1), kakoršna je na fotografiji, je nevre-

den odtis dela, kakoršno je v resnici. Nasilne plave barve, ki povečujejo simbolično skalovje k oblačnemu nebu, tvorijo skupno z zelenim, rumenim in rdečim mogočno in učinkujočo skladbo, ki vpliva na človeka kakor umerjena štiricetrinska glasbena kompozicija. Ne samo en pogled in ne samo površno opazovanje ne bo dalo gledalcu tega vtisa; treba se je zatopiti v delo, misliti, kaj je umetnik hotel podati z živimi barvami, ki jih je porabil za sestavo čudnih, očesno nevajenih oblik.

Kritiki so v glasbenih revijah proglasili "Kompozicijo" (št. 1), da nam z njo pove umetnik nekaj, česar še ni nihče izrazil na platnu. Imenovali so jo med najboljša Peruškovina dela.

(Dolge na 3. strani.)

Berger predlaga bolj liberalne naseljske zakone

Predlagal je, da se dovoli ženam in mladoletnim otrokom tujcemceve izseliti v Združene države.

Washington, D. C. — Socialistični kongresnik Victor L. Berger iz Wisconsin je v kongresni zbornici predlagal, da se bližnjim sorodnikom in Združenih državah bivajočih tujcemcev dovolji priti v Ameriko. Po njegovem predlogu naj se dovoli priti v Združene države ženam, mladoletnim otrokom in starišem tujcemcev, ki že bivajo v Ameriki. Tem se naj dovoli, da pridejo sem zunaj že odmerjene kvote.

Berger je podal dolgo izjavo, v kateri našteva trpljenje naseljenikov, ki so že dosti kaznovani, ako so prisliljeni zapustiti deželo, v kateri so se rodili. Vrh tega jim pa ni dovoljeno s sabo pripeljati svojih žen, otrok, starišev, bratov in sester.

Berger je naglašal, da nasprotniki naseljevanja, lahko dosežejo svoj namen, ne da bi jim bilo treba trgati narazen družine, ločiti može od žena in otrok. Povdaril je, da ima sedanji zakon namen uničiti družine. Oni, ki se zanimajo toliko za družinsko življenje v drugih deželah in kažejo ljubezen do družine, pozabijo na ljubezen do družine v tej deželi, kadar glasujejo za omejitve naseljevanja, kot je žabeležen v sedanjem zakonu, ki pospešuje nemoralnost bolj učinkovito, kot najbolj svobodne postavke za ločitev zakonca, ki so bile kdaj sprejete, je naglašal Berger.

Vrh tega je Berger povdaril, da gre vsako leto veliko milijonov v tujemstvo, da pomagajo svojemcu. Ta denar bi lahko ostal v Ameriki.

HOOPER POJASNUJE REGULACIJO RADIO POSTAJ.

Trdi, da nov zakon radio postaj postaja veljaven.

Washington, D. C. — Herbert Hoover, zvezni trgovski tajnik, pravi, da je potrebno imeti zakon, kateri zahteva, da mora vsaka radio postaja imeti postavno dovoljenje. Vsa radio postajanja morajo biti pod kontrolno, da se omeji razna umešavanja, kar povzroča slabo slišanje oddajnega glasu.

V resnici pa ni to glavno, kar gre Hooverju za nohte, pač pa hoče vlada v Washingtonu še sedaj kontrolirati radio postaje s tem, da daje dovoljenja, da bo lahko kontrolirala delavske vesti in poročila.

Član plovbnega odhoda zagovarja privatne interese

Ampak pri križnem izpraševanju je moral priznati, da se primanjkljaj znižuje od leta do leta.

Washington, D. C. — Senatni trgovski pododsek je uvedel preiskavo, da izve mnenje glede prodaje vladnih trgovskih ladij. Pred tem pododsekom je F. S. Teller, član plovbnega odbora, izjavil, da trgovsko brodogradnja, ki ga lastuje in obratuje vlada, ne more tako uspešno obratovati, kakor če trgovsko brodogradnja lastuje in obratuje privatni interese.

Senator Johnson, avtor resolucije za preiskavo, je pričel Tellerja izpraševati in Teller je priznal, da se primanjkljaj zadnja tri leta znižuje. Dejal je, da se ta primanjkljaj znižuje, ker se uporabljajo bolj uspešne metode v obratovanju, nikakor pa ni hotel pristati na to, da se bo primanjkljaj končno popolnoma odpravil. Vprašan pa ni bil zakaj imajo nekatere privatne družbe izgubo, akoravno imajo po njegovem bolj sposobno upravo.

Senator Johnson je priporočil odboru, naj odloži prodajo brodogradnje, dokler ni predloženo poročilo plovbenih zvezencev, ki zdaj preiskujejo, da dobe podatke za poročilo. Zgodilo se ne bo ničesar, dokler ni zaključena preiskava, ki jo vodi senatni pododsek.

Ameriški misijonarji imajo sužnje v Afriki

Lisbona, 20. dec.—Portugalski listi silno žigosajo ameriške metodistske misijonarje v afriški koloniji Angoli, ki so obtoženi, da najemajo domačine za gradnjo potov in misijonskih kolonij, a jim ne plačujejo za delo. Z drugimi besedami se to pravi, da imajo misijonarji zamorce za svoje sužnje.

Občinska vlada po Kristovem vzoru!

Edinburgh, Anglija, 20. dec.—Andrew Gibson, član mestnega sveta, je te dni predlagal, da se naj izpremeni sistem mestne vlade in uvede uprava, ki bo vladala natanko po Kristovih naukih, oziroma tako kakor bi vladal Krist sam, če bi bil danes na svetu. Predlog je razburil vse Anglijo, toda razburjena je bila hitro konec, ko so mestni legalni zvezenci zavrgli predlog kot neuporabni.

PREMGOVNIŠKA INDUSTRIJA SE VEDNO PROPADA

Delavski tajnik Davis jim priporoča združevanje. — Podjetniki pa hodijo svojo pot.

Washington, D. C. — Delavski tajnik Davis je na Rudniškem kongresu, ki zdaj zboruje v Washingtonu, izjavil, da premogovniški podjetniki na polju mehkega premoga niso podvzeli še nobenega koraka, da odradajo premogovno industrijo in jo postavijo na zdravo podlago.

Vladne in privatne preiskave in študije, ki so stajale milijone dolarjev so jim nudile pomoč, je dejal delavski tajnik Davis, ampak industrija gre svojo pot in boleha, ker ni volje za združevanje, organiziranje in da se postavi industrija na zdravo podlago.

Vprašal je, zakaj naj bi bila industrija trikrat tako nevarna človeškemu udaru in življenju kot na Angliškem, v Belgiji in Franciji. Kakšno pravico ima sedanja generacija uganjati potratno premogom, da pusti v zemeljskih plasteh 40 odstotkov premoga, iz njih pa vzame samo šestdeset?

Priporočal je združitve industrije. Menil je, če se to doseže, da bo od tega imela vsa dežela dobiček. Govoril je o nevarnosti stavk, dokler vladajo take razmere.

Ampak Davis ni priporočil nacionaliziranja premogovnikov, kot edini izhod za združeno in centralizirano produkcijo.

Na Litviskem groso tepovi

Katoliško-fašistovski diktator tlače delavce v ječo. Duhovščina v novi vladi.

Berlin, 20. dec.—Litvinom se obeta krvav božič. Civilna vojna je v teku v mnogih krajih dežele, ker se delavci in nekatere vojaške čete hočejo podati katoliškim puščikom, ki so zadnji petek osvojili vlado z oboroženo silo.

Diktator Smetona, bivši predsednik, ki si je zdaj prilastil predsedništvo z orožjem, je ukazal pometati v ječo na stotine železničarjev in drugih delavcev, ki so začeli generalno protestno stavko, kakor poročajo iz Kovna. Izvršena je bila tudi aretacija več sto častnikov, ki nočejo priznati katoliško-fašistovske diktature. Več vojaških posadek se je uprlo novemu režimu in v teku so krvavi spopadi. Smetona je koncentriral svoje čete v bližini Kovna. Po deželi vlada obsedno stanje.

Variava, 20. dec.—Vojaški puč, s katerim so katoliški fašisti pod vodstvom Antona Smetone in dveh vojaških poveljnikov, polkovnika Glawatskiga in majorja Plehysichusa, strmo-glavili socialistično administracijo dr. Kajmira Greniusa, je še v sedlu v Kovnu. Glavno mesto je polno vojaštva.

Najnovejše vest se glasi, da je Smetona imenoval novo vlado. Dr. Valdemar je premijer. V vladi so sami katoliški fašisti; škof Leonas Bistras je minister šolstva.

Smetona je dal danes aretirati preko 300 socialistov in komunistov.

Katoliški fašisti izjavljajo, da so izvedli puč radi tega, ker so izvedeli, da se pripravja komunistična revolucija, katere cilj je bil: proklamirati sovjetsko republiko in vstopiti v Unijo sovjetskih republik.

Litvinski levčarji pa zanikajo to in pravijo, da je Anglija financirala in aranžirala fašistovski puč.

Mehika je odgovorila ameriški hierarhiji

Oficijelen odgovor generalnega konzula v New Yorku na pastirski list kardinalov in škofov v Združenih državah. Pravi, da se kardinali lažejo in jim citira zgodovinska dejstva.

Mexico City, 20. dec.—Katoliška liga, tajna organizacija hierarhije v Mehiki, je večeraj napadla vlado na nov način. Spustila je v zrak sto balonov, v katerih je bilo na tisoče letakov, v katerih klerikalci ljuto napadajo Callesa in pozivajo ljudstvo, naj "odpre oči."

New York, N. Y.—Arturo M. Elias, mehiki generalni konzul, je 19. t. m. v imenu mehike vlade odgovoril na pastirski list kardinalov in škofov v Združenih državah, ki so ga izdali pred enim tednom proti Mehiki.

Takoj v začetku odgovora postavlja Elias ameriške kardinale na laž, ko izjavlja, da ni res, da je predsednik Calles kdaj "stopil pred ameriško ljudstvo s takim apelo opravičevanja glede svojega stališča napram katoliški cerkvi v Mehiki" kot trdijo kardinali v svojem listu.

"Kardinali so v smoti. Predsednik Calles ni nikoli izdal posebnega apela na ljudstvo Združenih držav. Kadar je predsednik odgovoril na napade hierarhije, je bil njegov odgovor naslovljen na vsa civilizirana ljudstva v spočinem," pravi Elias.

"Pastirski list ameriških kardinalov in škofov poziva Američane, naj sodijo pozicijo mehike vlade v luči ameriškega standarda," nadaljuje Elias. "Daš je nemogoče soditi Mehiko po ameriškem standardu, ker je drugačna dežela s popolnoma drugimi razmerami, je mehika vlada vseeno vesela, da se na konflikt med mehikim ljudstvom in mehikim katoliško hierarhijo gleda z vidika ameriškega standarda. Še več. Mi bi radi, da se katoliška cerkev v Mehiki primerja s stališčem katoliške cerkve v Združenih državah."

Nato navaja Elias, da priznava načelo v Ameriki je verska toleranca, kar znači, da vsak

ima svobodo in pravico, da veruje kar hoče. Ameriški kolonisti so spoštovali ta princip in zato so sprejeli točko v ustavi, da ne sme biti priznana nobena vera in da morata biti cerkev in država strogo ločeni. Kako pa je bilo v Mehiki? Ravno narobe. Ko so Američani sprejeli svojo ustavo, je bila v Mehiki še sveta inkvizicija, ki je diktirala Mehikanom, da katoliška cerkev je nad državo in druge vere ne sme biti kot katoliška. Nato se je začela stoletna vojna za neodvisnost mehikega ljudstva. Sredi polovice zadnjega stoletja se je Mehikanom pod vodstvom velikega Juareza posrečilo ločiti cerkev od države, tedaj pa jim je hierarhija napovedala civilno vojno. Ko je bila premagana, je pozvala v deželo papeža udane Francoze in hababurškega Maksimilijana na pomoč. Tudi potem, ko je cesarstvo padlo, ni hotela hierarhija priznati poraza. Ustava je ostala mrtva črka. Taka je bila verska svoboda in toleranca!

Elias nadaljuje, da naj kardinali in škofje v Ameriki pogledajo v katerikoli pastirski list mehikih škofov in bodo zastoj lokalne tolerance v njihovih besedah. Vprašajo naj ameriške protestante v Mehiki, kako so bili toleranti. Oni katoliški Indijanci, katere kardinali nasilno "mnovaljube in pahljavno ljudstvo," so naštetokrat naskočili protestante s klici "Muearn los protestantes! (Smrt protestantom) in jih pretepali ter jih tudi mnogo pobili. Svoboda! Toleranca! Vsak protestant v Mehiki nosi ime "Judlo" (šid). Kdo je Indijance naučil tega? Svoboda! Toleranca!

Take razmere, kot so v Mehiki, niso v Ameriki nikdar eksistirale, kajti v Ameriki je res bila toleranca in verska svoboda na strani večine.

Za kongresne preiskave Sacco-Vanzettijevih stvari

Sabath je predložil resolucijo.

Washington, D. C.—Kongresnik Sabath, demokrat iz Chicaga, je v soboto predložil v poslanski zbornici resolucijo, ki določa, da kongres preišče obdolžitve, da so se zastopniki justičnega departamenta in gotovi uradniki države Massachusetts zarotili, da za vsako ceno spravijo Saccu in Vanzettija na električni stol. Resolucija se glasi, da je bila v procesu proti Saccu in Vanzettiju predložena falzificirana evidenca.

Mortice dečka priznal zločin.

Chicago.—Harold J. Croarkin, 26-letni sin bogatega Čikagana in bivšega šolskega odbornika, je v nedeljo priznal na policiji, da je ubil šestletnega Walterja Schmidta. Tripla dečka, ki so ga pogrešali več dni, so našli v petek v nekem hlevu na severni strani mesta in Croarkin je bil aretirani v soboto. Mortice pravi, da ne ve zakaj je ubil dečka. Odložil taji, da je dečka zlorabil, daš preiskava dokazuje, da je bil fantički zlorabljen. Afera je podobna oni Bobbyja Franka, katerega sta ubila Nathan Leopold in Richard Loeb.

Usmrtila se je, ker je bila predebel.

Chicago.—Miss Blanche Wilmot, 92 E. 56th st., se je v nedeljo usmrtila s plinom. Šla je v smrt, ker je bila zelo debela in se s nobenim sredstvom ni mogla reducirati.

Delavčeve dividende

Philadelphia, Pa.—V soboto se je podira tovarna za sladčice in pokopala večje število delavcev in delavk. Dve deklici sta bili ubiti in okrog dvajset je ranjenih. Udria se je streha pod težo 5000-galonske kadi z vodo.

HUDA ZIMA V MINNESOTI.

Chisholm, Minn.—Oster severni mraz je objel celo severno Minnesoto dne 15. decembra. Severni viharji so drveli več kakor 50 milj na uro in priniseli tak mraz, da je živo srebro padlo pod ničlo 38 stopinj. Ta niska temperatura je trpela več kakor 70 ur. Vremenski opazovalci izjavljajo, da takega mraza in take spremembe ni bilo že 40 let, ker v nedeljo dne 14. dec. je bilo 56 stopinj nad ničlo in 24 ur kasneje pa več kakor 80 stopinj pod ničlo! Delavci pri zunanem delu so ozebili na ušesa, na noge in roke tako, da so morali imeti zdravniško pomoč. — Fr. Klus.

Tragedija bogate dvojice.

New York.—Mrs. R. H. Ingersoll, soprega milijonarja in kraljice znanih šepnih ur, je v nedeljo zvečer streljala in smrtno ranila bogatega sportnika Wallace M. Probasca, nakar je še sibi pogrnal krogi v prsi in umrla na mestu. Tragedija se je izvršila v njenem stanovanju. Oba sta živela ločeno od njunih zakonskih polovic in sta imela že kakih 10 let skupno razmerje. Ona je bila stara 53 let, Probasca pa 66.

REGISTRIRANJE TUJEMCEV SE SPET PRIPOROČA

S takim priporočilom prihaja vrhovni komisar za naseljevanje. — Gotovi interesi žele, da pridejo tujcemski delavci pod nadzorstvo. — Do nadzorstva vseh delavcev je po tem še en korak.

Washington, D. C. — Napravljen bo najbrž drug poizkus, da se spravi tujcemski delavci pod nadzorstvo, preden bo končano sedanje kongresno zasedanje, ako bo kongres sprejel priporočila Harry E. Hulla, vrhovnega naseljeničkega komisarja.

Hull priporoča konec svojeve poročila, ki je bilo ravno predloženo kongresu, da pridejo tujcemski delavci pod nadzorstvo.

Znano je, da je nadzorstvanje tujcemcev zelo naklonjen delavski tajnik Davis. Priporočil je še večkrat, da kongres sprejme postavke za registriranje tujcemcev. Predloge, ki priporočajo registracijo tujcemcev, so pred odeskem za naseljevanje. Te predloge so saksamele, ker se člani odeska niso mogli sedniti na sistem, ki bi garantiral, da bo registracija uspešna.

Kadar bodo spravili tujcemske delavce pod kontrolo, tedaj pridejo na vrsto ameriški delavci, se je izrazil neki unijski odbornik. To je prvi korak, da se uvedejo v svobodni Ameriki policijske metode za nadzorstvanje delavcev, kakoršne so v navadi v Evropi. Registracija tujcemskih delavcev bo koristila je podjetnikom. Delavci, ki se bo pridružil delavski organizaciji, ali bo celo delavci za delavsko organizacijo, bo kmalu na črni listini.

Nova revolucija prihaja na Grškem?

Atene, 20. dec.—V Atenah in Pireju so se večeraj pojavili letaki, ki pozivajo ljudstvo, naj se dvigne proti sedanji Zaimisovi vladi. Vlada je takoj postavila vojaške čete na vse strategične točke.

SE TRI NARODI SO SE PRIDRUŽILI ENTENTI JEKLA.

Cehoslovaška, Ogrska in Avstrija so pristopile k veliki jeklarski korporaciji.

Praga.— Iz Prage je došlo uradno poročilo na državni departament, da so se pridružile še tri države jeklarski ententi, ki bo lahko producirala na leto 2.000.000 metričnih ton porabnega materiala. Te tri države so: Cehoslovaška, Ogrska in Avstrija. To je dodatek k prejšnji kombinaciji, katere sestava je Francija, Nemčija in par drugih malih držav in ki lahko producirala na leto 27.000.000 metričnih ton materiala iz jekla.

Omenjena kombinacija jekla se imenuje Evropska ententa jekla. Ker pa imajo nemški podjetniki velika jeklarska podjetja na Balkanu in pa v Italiji, je razumljivo, da bodo tudi te države sedle vzhledu prejšnjih in bodo pritegnjene v entento jekla.

Aretirani, ker je pisal predsednika.

Chicago.—John Plesevich, star 57 let in doma iz bivše Avstro-Ogrske, je v soboto stal v postnem-uradu oddelka General Delivery. Na vprašanje, kaj hoče, je odgovoril, da čaka na pismo predsednika Coolidgea, kateremu je pred par dnevi pisal, zakaj ne more doseči poštene eksistenca v Ameriki. Zdjaj čaka odgovora. Nato so ga zvezni detektivji aretirali.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (raven Chicagu) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicagu in Cleoro \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.63 za tri mesece, in za inozemstvo \$5.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

1657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$5.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30, 1926) poleg našega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

DELI IN VLADAJ!

Po tem izreku starih Rimljanov se niso ravnali le Habsburžani v nekdanji črnozolti Avstriji, ampak ta izrek Rimljanov še služi danes vsem nazadnjakom, da vladajo ljudstva.

Nazadnjaška Baldwinova vlada in starokopitna japonska vlada sta pri volji priznati razdelitev Kitaja v dve polovici: v severni in južni Kitaj. Vsaka polovica bi imela seveda svojo vlado.

Britski in japonski reakcionarji so si unisili razdelitev Kitaja na ta način, da južni del pride pod Kantonsko vlado, severni pa pod Čangsolino ali pod peto reakcionarnih severnih kitajskih generalov. Mejo naj bi tvorila reka Jangse.

Svoj predlog zagovarjajo, da vsi Kitajci ne govore enakega jezika, da so različna plemena, različni zakoni, enakih šeg in navad ni. Dalje ti pocepeljevalci trdijo, da je težko vladati z ene centrale ljudstva v Kitaju, da postoji dvom, da Čangsolin ali kantonska vlada raztegne svojo oblast čez ves Kitaj. Razdelitev Kitaja bi mogoče ugasnila civilno vojno in prinesla mir. Odpravljene bi bile boljše tendence.

Čudni so ti nazori britskih in japonskih nazadnjakov, ki gotovo ne prihajajo iz ljubezni do svojega bližnjega. Ne, britski in japonski nazadnjaki ne morejo dokazati, da postoji katera večja država, v kateri ljudstvo govori samo en jezik, ima enake šege in navade.

Čudno, da britski in japonski nazadnjaki niso imeli nobenih pomislekov, da Čangsolin ne podjarmi vsega Kitaja, dokler so nazadnjaški kitajski generali na severju bili zmagovalci. Ta pomislek prihaja šele sedaj, ko so severni kitajski generali na umiku in izgubivajo bitko za bitko, kantonske čete pa prodirajo vedno bolj proti severju.

Tu postoji tudi vprašanje, kaj imajo reči britski in japonski nazadnjaki o razdelitvi Kitaja, ko je to afera kitajskega ljudstva in ne britskih in japonskih nazadnjakov.

Zakaj bi naj reka Jangse tvorila po sugestiji britskih in japonskih nazadnjakov mejo med severnim in južnim Kitajem?

Japonskih in britskih nazadnjakov niso napotili altruistični principi, da so prišli na dan z načrtom za podelitev Kitaja. Za tem načrtom tiče umazani kramarski interesi. Če se Kitaj razdeli v južni in severni del, ne bo s tem garantiran mir v Kitaju, ampak Kitaj postane toliko boljše imperijalističnih tujezemskih kapitalistov. In to je želja japonskih in britskih nazadnjakov. Vprav ta želja je napotila nazadnjaško Baldwinovo vlado in nazadnjaško japonsko vlado, da predlagata razdelitev Kitaja v severni in južni Kitaj.

Da je narodna ljudska vlada v Kantonu boljševiska ali komunistična so prazne čenče, s katerimi britski in japonski nazadnjaki strašijo odrasle otroke. Čimprenje zavladala narodna ljudska kantonska vlada prek vsega Kitaja, toliko bolje za delavstvo vsega sveta. Kitajski delavec je bil razen indijskega delavca do zadnjih let najslabše plačani delavec na svetu, ako še ni danes. Kjer kantonska vlada dobi oblast, tam se uvede svoboda tiska, govora, združevanja in zborovanja. Delavci se organizirajo strokovno in politično, zahtevajo skrajšanje delavnika, povišanje mezd, sanitarne naprave v tovarnah, socialne zakone itd. Jasno je kot beli dan, da delavstvo v Evropi in Ameriki ne more izboljšati svojega položaja, dokler je tam v Aziji in v eni sami državi, ki šteje približno štiri sto milijonov prebivalcev, delavstvo tako zasluženo, da celodnevni zaslužek kitajskega delavca ne zadostuje ameriškega delavcu še zajterk. Kitaj se mora zbuditi, t. j. kitajsko delavstvo se mora organizirati in se bojevati z delavstvom v Evropi, Ameriki, Avstraliji in Afriki za odpravo mezdne sužnosti. Britski in japonski imperijalistični kapitalisti tej probuji kitajskih delavskih mas nasprotujejo, da tako ovirajo prihod socializma, obenem pa imajo od svojih podjetij v Kitaju ogromne profite.

Kantonske armade so na zmagovalnem pohodu proti severju in to navdaja japonske in britske nazadnjake s strahom, medtem ko vsi ljudje z zdravo človeško pametjo vidijo v probuji kitajskega ljudstva velik napredek za vse človeštvo, ker ta probuja ni bila umetno zanešana med kitajsko ljudstvo, ampak je zaklila v kitajskem ljudstvu, ki je bilo tlačeno in izkoriščano tisočletja. Zmaga kantonskih armad je garancija, da se forme v človeški družbi spopolnjujejo in razvijajo navzgor in ne nizzdol!

SLIKE IZ NASELJIN

Božična prireditelja.

La Salle, Ill. — Ker so zadnje čase postali zelo redki dopisi iz te slovenske naselbine, bi kmalu rojaki po Ameriki mišlili, da nas je huda zima vzele, kar pa ni tako.

Delavskih razmer ne bom opisoval, ker so dokaj enake drugim razmeram v naselbinah. Edina ta razlika je, da premožopni boljše delajo zadnjih par mesecev. Zimo imamo zadnje dni precej hudo, ampak to nas ne prestraši.

Na tih naj bo povedano širši javnosti, da se laasalci igralci pridno učijo igre "Tihotapec" v petih dejanjih, ki jo bodo uprizarili na dan 26. dec., 1926, točno ob 7. zvečer. Vprizarilo jo bo namreč samostojno podporno društvo "Edinost". Vloge so razdeljene dbrim igralcem, torej ni dvoma, da je vredno potruditi se in iti na to nadvse zanimivo predstavo.

Program veselice je sledeči: Točno od 7. zvečer 26. dec., 1926, se prične igra "Tihotapec". Kdor bo prišel pozneje, bo zamudil. Po končan igri bo prosta zabava in ples. Igrala bo izvrstna godba. Dobro potreboje po preakrbel veselični odbor, ki že sedaj pridno dela na to.

Vstopnina je "malenkostna, in sicer za igro in ples za otroke do 10. leta prosta, od 10. do 15. leta stare 25c, za odrasle 50c. Torej rojaki v La Sallu in okolici, De Pue in Oglesby, ne zamudite ugodne prilike in posetite nas v obilnem številu, za kar vas u-ljudno vabi veselični odbor.

Opozarjamo slovenske vollice, da bo spremenjena mestna uprava; do sedaj smo imeli komisarje, sedaj pa bo zopet stari sistem, in sicer se bodo vršile volitve 5. januarja za aldermane, kar je zelo važno za Slovence. Ako se potrudimo, bomo zopet lahko izvolili Slovence za aldermana, kakor smo ga že enkrat imeli. Torej ne pozabite 5. jan., 1927, iti vsi na voliče.

Rojaki v La Sallu in okolici, ne pozabite 26. dan dec. priti vsi, staro in mlado, v Slovenski dom, da se bomo skupno veselili in zabavali, za kar vas kliče in vabi — veselični odbor.

Naznanilo posejilnega društva.

North Chicago, Ill. Slovensko Stavbinsko in posejilno društvo (North Shore Building and Loan Ass'n) ne bo imelo urada odprtega v soboto 25. decembra, ker ta dan je božič — postavni državni praznik. Ravno tako tudi ne bo urad odprt v soboto 1. januarja.

Vaed tega bo urad odprt v četrtek zvečer, to je 23. in 30. decembra od sedmih do osmih. Naproseni ste vsi, da to upoštevate. V slučaju, da vam ni mogoče priti v četrtek, se lahko zglaste pri tajniku ter vam bo vsem postreženo. Zlasti one, ki želijo svoj denar dvigniti, opozarjam, da se zglaste pri tajniku zvečer med tednom, da vse stvari uredi in nam ne bo treba potem v uradu predolgo čakati. Pri tajniku tudi lahko zavarujete svoja posestva proti požaru ali drugim vremenskim neizodam.

Ne pozabite torej: Urad odprt v četrtek 23. in 30. decembra, namesto v soboto 25. decembra in 1. januarja. Za Slovensko stavbinsko in posejilno društvo — Math Ivanetich, tajnik.

Miklavžev večer. — Neureče.

Springfield, Ill. — Kakor povsod, tako se tudi v naši naselbini pripetijo vsako vrstne neureče. V zadnjem tednu sta bili kar dve. Neka žena je šla v prodajalno in je pustila dva malenka sama doma. V času njene odsotnosti je začela hiša goreti. Ker je zaklenila vrata, ko je šla od doma, tudi sosede niso mogli otrok rešiti, tako sta morala umreti v ognju.

Druga nič manj žalostna ne-

ureča je bila dva dni potem, ko je neka ženska vivala petrolejo v peč. Naenkrat je eksplodirala in žena je bila takoj v plamenu in njena 21-letna hčer in tudi sin, ki jih je hotel rešiti, je dobil hude opekline. Mati in hčer sta par ur pozneje umrli v bolnišnici.

Sploh je bilo zadnji dve leti veliko požarov. V sredini mesta je pogorelo več prodajalnih in namesto njih se zdaj dvigajo po 10 do 11 nadstropne stavbe. Tudi zunaj mesta je veliko novih hiš. Kot izgleda, mesto Springfield napreduje.

Zimo imamo precej hudo, pa to nam nič ne škoduje; če nas malo veter prepriha, amo pa toliko bolj "brihtni". Tudi Slovenci se pozimi bolj zabavamo, posebno na 25. decembra zvečer. Kakor sem slišal, bo pevsko društvo "Naprej" postavilo božično drevesce v S. N. D. Pravijo, da bo tudi Miklavž nosil; kakor je samoumevno, ima Miklavž najraje otroke. Zato je dolžnost vseh Slovencev, sploh Jugoslovanov, da pripelje-te svoj drobšč s seboj, ker jih šeli Miklavž videti, da se bo rešil vreče, ki jo ima na hrbtu.

Torej na svidenje na 25. decembra ob 8. zvečer. — Perotevalec.

K dopisu v "Amer. Slov."

Collinswood, Ohio. — Slučajno sem našel na franciškansko glasilo, v katerem je neki Skebe oddal svoj podpis za Hribarja, tako da se lahko kopiri kot prve vrste članika. Pravi pisec dotičnega dopisa se je spravlil na Johna Lokarja, češ da je postal zgodovinar, in na mene pa, da pišem pridige. Tako hoče župnik samotitki pripisovati delavce. Očita tudi Lokarju, da je pri opisovanju naselbine pozabil na sveto cerkev itd. Ko primerja mene onemu, pa pravi, da sem jaz na boljšem.

Hvala lepa za taka priznanja. Moje mišljenje o Hribarju je tako, kakorinega zaslužil, pa nič boljše. Prav nič mi ni za to, da bi ga napadal in pisal čez njega. Naj le sam kriči in se izkriči. Hribar bo spoznal, če še ni, da bo Slovenska narodna podporna jednota rasla še bolj, kolikor bolj se bo on zaganjal vanjo.

Hribar bi moral vedeti, da se ne spodobi v cerkvi govoriti proti društvom ter hujskati farane proti organizaciji. Če še hoče biti dušni pastir, naj se zavada tega, da hujskanje proti "brezverskemu strupu" ne bo prineslo dobrega sadu niti zanj niti ne za njegove farane.

Pisec vprašuje, kdo je bil kriv vsega prepira. Jaz ravnotako enostavno povem, da ni bil kriv nihče, drugi kakor Hribar sam. Pravi, da Hribar vedno kliče brate in sestre Slovence narodne podporne jednote v naročje svete cerkve. Res mu to služi kot dobra preteza, toda mi tudi vemo, zakaj jih kliče. On je bil in vedno bo za razdor. Ravno on je najbolj hujskal pri svojih takovanih zastopnikih proti jednoti.

Hribar tudi vedno povdarja, naj bodo bratje in sestre SNPJ. doaledni, pravi pisec. Ako so zavržli vero svojih dedov in pradedov, ne pa priteci v farovž prosit za cerkveni pogreb, ko so se vendar akovi vsa življenje ogibali cerkve.

Tu dam piscu kateri polnoma prav. Res so ljudje, kateri niso trdni v svojem prepričanju, toda velika večina slučajev je drugačna, kot bi jo rad pokazal pisec. Kdaj je pa mrtvi brezverec tekel v farovž, da ga pokopljejo cerkveno. Če njegova ver-a "blahta" to stori proti volji pokojnika, naj se nikar ne baha s takim očitanjem.

Dobro je, da vemo, kdo piše v list franciškankov. Ko župnik piše seveda ne bo pisal drugega kot hvalil samega sebe, svojo cerkev in svoje dobre "ovčice". Somišljeniki, bratje in sestre S. N. P. J., mi stojmo za S. N. P. J. in bedimo povsod njeni za-

govorniki, ko je napade dušni pastir ali pa njegovi zaslepljeni pristiaši. Brataki pozdrav! — Anton Mravije.

Zivahne konferenca ženskih organizacij

Zene se slišale, da je prelom stikov z Mehiko mogoč. — Slišale so tudi precej razne, ki so jim bile dozdaj neznanne.

Washington, D. C. — Na konferenci devet velikih ženskih organizacij, ki je bila sklicana, da se poizvedo vzroki za vojne in poiščejo sredstva za odpravo vojne, je govoril Carleton Beals, pisatelj in časnika. Dejal je, ako se pretirajo stiki med Zdrženimi državami in Mehiko, je to logična pot, ki vodi do vojne.

Beals je naglasil, da pojde s prelomom diplomatskih stikov roko v roki odpoklic prepovedi za uvoz orožja v Mehiko. Preklic te prepovedi bo zopet vodil do civilne vojne v Mehiki, do uničenja domače in tujezemske lastnine. In nazadnje se mogoče iz tega rodi mehiki vlada, ki bo še bolj odločna braniti naravne zaklade proti tujezemskim izkoriščevalcem, kot Callesova.

Njegovemu govoru je sledil buren aplavz in ženske so obsule govornika z vprašanji, ki so tvorila zopet predmet poleg delavskega gibanja za nadaljne diskuzije.

Beals je razvil v lahke umiljvi besedi zgodovino ameriških agresij, teritorialnih in gospodarskih proti mehikemu ljudstvu zadnjih sto let. Citiral je drugega poslanika za Mehiko, ki je vprašal za denar, da podkupi mehike uradnike. Citiral je obojdo predsednika Jacksona, ki je izrekel nad tem človekom. Opisal je režim Porfirio Diaza, ob časa katerega so bogastvo mehikškega ljudstva razdajali tujezcem, umazani zastopnik o diplomatičnem zastopniku Henry Lane Wilsonu, in drugih Američanih v Mehiki, ki so se trudili mehikemu ljudstvu iztrgati sadove revolucije. Govornik je citiral obtožbo, ki so jo izrekli mehiki uradniki in po kateri so bili prostori ameriškega zastopstva pod Lane Wilsonom središče za kovanje zarote, ki je vodila do umora Madera.

Mrs. Rufus Dawes, soproga čikaškega bankirja in avajinja predsednika Dawesa, je protestirala proti izvajanju Bealsov, da izkoriščevalci Mehike še niso bili pronajdeni krivim. Zapustila je dvorano in spremlj jo je iz dvorane general Fries, ki je pripravil razglašeni "pajčevinski zemljevid" za ženske organizacije, da imajo zveze s tretjo internacionaljo.

Ross Schneiderman, predsednica ženske strokovne unije, je menila, da glavni vzroki za propagando v Zdrženih državah postojte v tem, ker sedanjica mehikška vlada simpatizira z organiziranimi delavci in je zakonila veliko delavskih postav, ki lahko služijo drugim za vzorec.

Neka druga delegatka je priporočila, da zabrani krvopestilje, da naj ameriške žene pošljajo pisma in brzojavke predsedniku Coolidgu, v katerih naj priporoče, da naj "Mehika ostane za Mehikance".

Thos. Parker Moon, profesor na univerzi Columbia, je sledil ameriški evoluciji od časa Monroevjeve doktrine, po katerih se Amerika ne umešava v evropske kolonije na tej polovici zemeljske oble. Amerika je spodila Špansko v Kube in Portoriku, dasiravno je dala to obljubo, in sprejela je McKnileyjev diktum, da je to previdnost božja. Nato je Amerika sprejela idejo, da je treba v latinski Ameriki upeljati sanitarne naprave. Walter Hines Page se je o tem izrazil, da je dolžnost Zdrženih držav "odpraviti bandite, solto mrzlico in zajedavo glioto" na Haitiju in drugje. Ali kar je za počistiti so počistile ameriške finančne sile na drug način, ko so unčevali komarje in rebele. Moon je dejal, da je te vrste

politika povzročila, da odvisna ljudstva ne sodelujejo pri svoji lastni vladi, kot je n. pr. na Haitiju in v Nikaragvi. Znamenja ameriškega imperija v tropičnih krajih tvorijo nenavzoči lastniki, slabo plačani delavci in potlačena, je dejal Moon.

ISČEJO SE.

Walter Čordaš, zadnje znano bivališče R. F. D. 2, Parnassus, Pa.

Mirko Zalaznik iz Slovenije. Živel je v Chicagu.

Vilko Kucak iz Sušaka.

Miljo Vinaki iz Kučevice, živel je v Juanita, Pa.

Julian Neiviri, zadnje bivališče 411 Dickinson St., Fremont, Ohio.

Tomo Hrvojevič iz Nove Kapele, živel v New Salemu, Pa.

Josip Benič iz Zvečaja pri Generalakem Stolu.

Juraj Matuna, zadnje bivališče P. O. 18 X46, Irondale, O.

Nikola Zoraja iz Like.

Jakob Šmuc iz Lipenca v Sloveniji.

Vaso Kojžič iz Pančeva, zadnje bivališče P. O. Box 36, Walrton, W. Va.

Nikola Tadič iz Lečevice, Dalmacija.

Meho (Morč) Gutensplan iz Vitegrada v Bosni.

Izidor Kraus, zadnje bivališče 1826 Morgan St., Chicago, Illinois.

Kdor bi o teh ljudeh kaj vedel, je naprosen, da to naznani izseljeniškemu poslancu (Commissioner of Emigration), 1819 Broadway, New York.

RADIO IN KRETANJE VLAKOV.

Nemec, ki je iznašel važni način reguliranja vlakov, pravi, da bo možno preprečiti kolizije.

Washington. — Theodore Pilger je iznašel način, s katerim bo možno kontrolirati vlake, kakor poročajo državnemu departamentu iz Berlina. Trgovska komisija, katere načelnik je Pilger, je vest potrdila. Vlake se bo lahko kontroliralo na veliko razdaljo z gotovo radio postajo, ali pa vsak vlak posamezno.

V slučaju bližajoče kolizije z drugim vlakom bo vlak ustavljen na mah. Zavore vozov bodo pritajene in nesreča kolizije bo preprečena. Vlaki bodo opremljeni z oddajnimi in sprejemnimi aparati.

O tej novi iznajdbi je bilo pred kratkim poročano na Nemškem, kjer je bila ta iznajdba tudi patentirana. Brezdvoma bodo vse železnike družbe v kratkem upeljale ta varnostni način preprečitve kolizij. To bi se moralo izvršiti kaj kmalu še posebno v Ameriki, kjer imamo toliko železniških nesreč.

Portugalci vrnejo Nemčiji del kolonije. — Lisboa, 20. dec. — Portugalska vlada je sklenila, da se Nemčiji vrne teritorij južno od reke Rovume, ki je bil pred vojno del nemške Vzhodne Afrike. Zavezniki so to kolonijo dali Portugalci, ki je pa ne more obvladati.

Vžigalice so nevarne za otroke! Chicago. — Mali Augustin Clemente, osmiletni deček, se je v kleti igral z vžigalicami ter eno vžgal. Blizu njega pa je bila posoda napolnjena z barvo, ki je eksplodirala ter močno ožgala dečka, nakar so ga odpeljali v bolnišnico, kjer bo skoro gotovo umrl.

Nova moda za moške: hlače dokolenke! Paris, 20. dec. — Kratka ženska krila dobe paralelo v kratkih moških hlačah, ako zmaga načrt francoskih modstov. V načrtu nove moške mode so kratke hlače do kolen in dolge svilene nogavice kot je bila navada v starih časih predno so ravno Francozi med revolucijo uvedli dolge hlače.

Huda zima je povzročila smrt štirih. New York. — Grozen mrz, ki je prišel zadnje dni iz severozapada, je povzročil štiri smrti in več ljudi je bilo odpeljanih v bolnišnice valed hude zime.

ZARKOMET

Največji božičnik.

Ta teden režejo največje božično pogačo v Ameriki. Delavci zapuščajo bogato obilnizo.

Hej, Majk, Pit, Bil, Fella Jaka! VI, ki ste pogačo spakle kje so vaši delci? VI, ki ste pripravili moko in testo, ki ste iz svojih kit in mišic izpreznoj maati za to pogačo, ali vi niso nič dali? —

Ni, nič, nič! — Najvišji kon je tak, da oni, ki dela, ne pogače — pač pa oni, ki ne dobi vse kose.

Zato pa vi žanjci, minarji, peki lepo tiho bodite! Zato sklonite kolena in molite! Zato vi slayite Boga na visavah, je tako modro uredil življenje na tem svetu! Zato vi psalavo velikim možem, ki so dobili bre volje!

Dobra novice iz mile domovine. Vstani otac Pašič, domovine te kliče! Vstani in organiziraj svojo vlado! Saj vidiš, da tebe ne bo vlade.

Nekršćanski delavci.

Delavci v Vatikanu so zahtevali. Sveti oče jim je predložil encikliko socialnega (oprosite) papeža Leona XIII. o dostojnih in pravih, toda tukaj glavni delavci so odgovorili: Bdenarja ni krmarja. Plati, ti otac, plati in šuti!

Pesmica iz Ohaja.

Dragi Zarkomet! Povsod po svetih, samo na Nov Lufan Ohio, te ni. Pa tudi tukaj smo brez novic, malih in velikih. Miklavž že raznaša dar. Prosim te, posveti na Nov Lufan ferdit tako močno, da bodo drugi v okolici videli, če bo sri Niko kaj dosti namerai v "šket" neki odlični osebi. — Bča gavtrožca.

Izvoljen narod!

Najsrečnejša dežela v Evropi je kršna Albanija. Ima tri sede in vsi trije jo čuvajo, da pade v morje Adrijansko.

Raca na vodi v Fontani!

Dragi Zarkomet! V tvoji loni z dne 22. novembra tvoj vprašanje, kam je izginil Triz "Pisanega polja". Moj odgovor je, da je Trunk gotovo na kokošjerejo v Fontano. Co — M. F. R. Humbolt Co., Cal

Moderni Dljogen.

Te dni se klati po Chicagu. Navadno ga vidiš na voglu in Lincolnove ceste. Name običajne lanterne ima kukalo gleda in gleda, kje je tisti stik ki se podpisuje za urednika franciškanskega "dnevnik", ne bi bil odgovoren za vsako paturu Kasimiru, a do danes še ni našel.

Edison se je izmazal.

Edison brani moderna dekleta. Pravi, da se nosijo lepo pravilno. Nič slabega ni na njih in v njih.

S tem je Edison ubil zadiskro svoje vere v dušo. Moderna dekleta nimajo duše!

Tako se zabrust!

Škof Pio de Rio: Mi zahtevamo žegnano olje.

Calles: Vam zadostuje žegnana voda!

Pertinentna vprašanja.

Kakšne vere pa je S. Claus, ker se zanima tudi za krščene otroke? K. T. B.

Igra "Oh, ta Amerika!" je v vlačna v Berlinu.

Berlin, 20. dec. — V Berlinu je pojavila dramska satira "Oh, ta Amerika!", ki se igra v velikem uspehom. V satiri je predstavljena Amerika kot delavci, hinavskih in potlačevalci kapitalistov.

Delavec pomorščak.

Chicago. — V soboto je pomorščak John Madson, ko je razlesno skladišče v North Parku, kjer je bil zaposlen.

Vesti iz Jugoslavije

RAZSTAVA PERUŠEKOVIN SLIK JE OTVORJENA

Kmet Pahem

di gori do izvora ter pridobil tako še par vrst.

Med tem je bilo preteklo sence že tri četrt svojega loka. A holm, od katerega je bil Pahem odšel, je bil tako oddaljen, da ga je komaj še videl. Zdihoval je: "Škoda, da ne moram prehoditi še dveh takih strank, toda prekasno je že. Moja posest zdaj sicer ne bo enakomeren četverkotnik, toda še huje bi bilo, ako bi izgubil vse. Vdariti jo moram naravnost proti grču!"

Pa da mu je bilo lažje, je vrzel sukno in steklenico proč ter stopal se hitreje.

"Le naprej," je rekel, "za petdeset let sreče se še splošča no uro napeti svoje moči!"

Pa je začel teči tako urno, da mu je Tatar na konju komaj sledil.

Strahoma je zapasil, da njegova senca, ki je šla pred njim, vedno bolj raste. A še vedno ni bilo holma. Rad bi se bil ogledal po solnu, toda ni se upal, kajti zamuditi ni smel več niti hipa. Ali čutil je, da se je dotaknilo sence s svojim krajem še obzorja širne stepe. Fritasil je komolec k sebi, na ustah se mu stala tople pena, a čala mu je curkoma tekel znoj. A tekel je, kar se mu je dalo. In dospel je še pravi čas. Le na holm mora še stopiti.

Glej, sence je v tem še akoro čisto zatonilo. Zadnji njegov šarek obavetil še holm v tam hipu, ko dospo tja mušik, še popolnem onemogel, se priklanja, se prehititi na zemljo, ko se z roko dotakne kape z denarjem.

"Vri dečko," reče župan. "Le po pot si prehodil ter si pridobil lepo posestvo. Si-li zdaj zadovoljen?" Zdal si najbogatajši kmet v našem okolju!"

Toda mušik ni odgovoril več. Tudi se ni več vzdignil. Bil je mrtev. Iz njegovih ust je curjala kri.

Starosta se je sasmeljal, kot bi bil zdaj vrag v njem. Vlaknil je denar v šep ter rekel svojim ljudem: "Kar tukaj mu iskopljite grob. Njegova posest bo jako mala, šest čevljev dolga, dva čevlja široka, ravno toliko, kolikor gre vsakemu človeku."

YODIK NESTO OLJA ZA ZRAKOPLOVE.

Britje so imeli že uspehe na poskusih rabiti yodik na kurivo mesto gasolina.

London. — Iz Londona poročajo, da so imeli britski eksperti uspeh, ko so rabili vodik mesto gasolina pri motorjih za aviolone. Tako se glasi uradna vest državnemu departamentu.

Dosedaj je ušel ves vodik iz motorja, kar je tudi povzročilo da je zrakoplov postal lagiji. S to novo uporabo vodika pa bo stvari odprava. Plin vodik bo lahko rabljen kot kurivo in bo obenem vedno ostajal v motorju, da bo zrakoplov obdržal v ravnotežju.

Predno so prišli do tega, se razume, je vsako več časa, ker vrtili so se razni eksperimenti, ki so vodili k temu, ki je, kakor zagotavlja uradna vest, uspešen.

DRUŠTVOV IN DRUGIM NA ZNANJE.

Igra "Hrbtenica" v treh dejanjih, katero je spisal br. Ivan Molek in katera je bila pred nedavnim objavljena v Prosveti, je zdaj izšla v lični brošuri. Cena posamezni brošuri je 25 centov.

Igra je zelo primerna za naše odre in se lahko predstavlja ob prilikah kake društvene slavnosti, obletnice itd., ker nudi precej propagande za našo jednoto. Društva in dramske organizacije, ki hočejo igrati "Hrbtenico", dobe pri jednoti vse iztisov, kolikor jih potrebujejo. Ker je igra zelo poceni, priporočamo društvom in drugim, da naroče toliko iztisov kolikor je v igri oseb; a tem si prihranijo prepričavanje ulog. Pišite na Književno Matico S. N. P. J. in pošljite denar.

Izdali smo jih le par sto iztisov in bodo kmalu podla-hiti z naročilom, da ne boste pozabili. 10 iztisov stane samo 22.50.

Philip Godina, upravitelj.

Poslalite se kampaže na svoje glase in pridobite si lepo nagrado!

Narodni socialisti pojdejo na Kranjskem in na Stajerskem skupaj z demokrati v volilni boj. Torej z izrazito kapitalistično stranko.

Praznik ujedinenja se je praznoval po celi državi, kakor običajno. Bilo je tudi dosti patriotskih govorov. Govori so artikel zase. Drugo so čustva. In ta čustva niso baš taka, kakor dober patriot misli. Kajti baš ob osemletnici ujedinenja je naš narod še bolj razjedinen in razdedinen kot pred 8. leti. Mesto napredka reakcija, mesto blagostanja, kraja in korupcija. Naš primer kaže, da tam, kjer ni razvite buržuazije, ne more tudi biti državne in narodne razvitenosti. Naša buržuazija je do mozga neumna in skozinakoz neposobna — pa naj se čudimo, da je tudi proletariat zaostal!

Nerazvita buržuazija, nerazvita država. Na dan letošnjega praznika ujedinenja bi se morale pravzaprav praznovati bresprimerno neumnost in rudimentalnost vladajoče buržuazije, ki krade in korumpira, ne zavedajoč se, da s tem ne škoduje samo delovnemu ljudstvu, nego tudi razvoju lastne buržuazne države.

Slučaj prof. Valenta. Znani ljubljanski ginekolog, bivši primarij ljubljanske bolnice, se je ustrelil in naši listi so seveda o samem samomoru veliko pisali, niso pa povedali vzroka. Prof. Valenta je bil značajan, sposoben in plemenit človek; ker je pa bil po narodnosti Nemec, so reševalci domovine zaželi tudi njega reševati in niso dali miru, dokler ni bil prof. Valenta, najboljši naš ginekolog, vzoren primarij, vpkofjen. Prof. Valenta je sicer tudi spisal edino slovensko knjigo o porodništvu in je bil tudi drugače Slovencem naklonjen. Pa kaj to iskrenim slovenskim patriotom in naši pravicoljubni vladi. Vpkofjilo so ga po 20. in več letih službe in mu za njegove odlične zasluge priznali celih 22 Din mesečne pokojnine! Pa naj ne bo človek duševno depimiran in naj ne seže po revolverju! Slovenski lazinacionalisti! Samomor prof. Valente je vaša sramota!

Prof. Kropač, eden naših najboljših rudarskih strokovnjakov je zapustil ljubljansko univerzo in se namerava izseliti. Kdo in kaj je temu krivo, ni treba povedati. Kako skrbi vlada za naše univerze in za naše najboljše javne in prosvetne delavce, je itak znano. Le tako naprej in na univerzah bodo počevali vratarji in na šolah snalilke.

Prodaja cerkvenih posestev. V ministratvu za vere je podpisan ukaz, s katerim se dovoljuje prodaja nekateri večjih posestev katoliških cerkva na Hrvaškem.

Stoletni starac — življenja sit. V Belgradu se je obesil stoletni starček Lazar Dobreško, rodod iz Pančeva. Kaj je dovedlo starčka do obupnega čina, ni znano. Najbrže se je naveličal življenja.

Velika tihotapska afera v Zagrebu. Kakor smo nedavno poročali, je zagrebška policija prišla na sled velikemu tihotapstvu svile na tamkajšnjem kolodvoru Sava. V afero je zapletenih tudi več nižjih železniških uslužbenecv. V Zagreb sta pripela dva inspektorja generalne direkcije carin, ki vodita preiskavo v tej aferi.

Ciganom prihod v Zagreb zabranjen. V preiskavi glede znane razbojništva na cesti Zagreb-Sezavete, se je ugotovilo, da so zločin izvršili cigani, ki imajo na vesti tudi mnogo tatvin v okolici in na periferiji Zagreba. Aretiranih je bilo nad 200 ciganov, ki so bili — v kolikor se je krivda mogla dokazati — kaznovani, ostali pa izročeni kotarski oblasti, ki jih je odpravila v pristojne občine, kjer bodo prisiljeni na trajno bivanje. Poteptanji in zlasti prihod v Zagreb jim je strogo prepovedan.

Senzacionalna aretacija v Zagrebu. V Zagrebu je bil zaradi poverbeve suspendiran šef tamkajnjega državnega kolodvora Juraj Mihalović. Kakor javljajo listi, je Mihalović poveril 150,000 dinarjev.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Med do neba segajočim skalovjem se v ozadju sveti modro morje, pred njim pa se razprostira svetlo in temnoškrlatno polje. Dvigajoče skalovje seka in si enako prizadeva od tal — organska vegetacija, človek sam.

"Kompozicija".

S POTA.

Piša Frank Lukančič, potovalni zastopnik Prosvete.

Dne 30. novembra se je nahajal oglaš v Glasu Naroda od West Virginia Coal in Coke kompanije, ki se glasi:

"Vesel Božič majnarjev. Vesel Božič bodo imeli tisti majnarji, ki so sedaj zaposleni v O-mar okraju, W. Va. Ta okraj je tujezemskim majnarjem najbolj priljubljen. Oče ne pride na plačini dan domov s 40 ali 50 dolarji, ampak zasluzi s stalnim delom od 150 do 200 dolarjev v dveh tednih. S tem denarjem seveda lahko napravi svojih dragim resnično veselje, različno vesel Božič. Oni, katerim se za božične praznike nič kaj dobrega ne obeta, naj ne odlašajo predolgo, kajti če je prazen šep, ni niti veselja, niti zadovoljstva. W. Va. Coal Coke Co. vabi vse mlade in stare, poročene ali samce, da začno stalno delati v njegovih 21 velikih majnah, ki so vse v bližini Loganu, W. Va. imena majn so: Stirrat, Barnabus, O-mar, Chauncey, Micco, Rosemore, Mona, Monaville, Earling, Maubar, Willburn, Lyburn, Wanda, Manito in naše majne v bližini Elkinsa. V majnah ni na štarka, ne plina in ne vode. Slo-pove in driftove majne. Obrabimo z električnimi stroji, odprtimi svetilkami, strelja se s črnim smodnikom. Dela se s pikom ali s strojem. Plača je vsaka dva tedna. Imamo 1500 dobrih hiš, Električna v vsaki hiši; dobra voda. Najemnina je šest dolarjev in več na mesec, en dolar za pre-mog. Pri vsaki hiši je vrt, kjer imate lahko zelenjavo. Prav lahko redite kokoši in prašiče. Dostaj sadja in dosti kostonja. Imamo dosti dobrih trgovin, cerkev, šol, visoko šolo in gledališča. Življenjski stroški so dosti cenejši, kot kjerkoli drugod. Imamo dobre cementirane poti, vodote kraja v kraj. Majnar je najbolj neodvisen človek. Na delo gre, kadar se mu zjubi in z dela se vrne, kadar se mu hoče. Ko konča svoje delo, lahko odpelje svojo družino na izlet. Večina naših majnarjev ima svoje avtomobile. Naš majnarji ne živijo v rok v usta, kot morajo živeti delavci po raznih drugih krajih, ampak uživajo življenje, jedo, pijejo in se zabavajo, ter lahko prihranijo poleg tega denar za svojo stara leta. Med našimi majnarji so nekateri stari po sedemdeset let, pa še vedno lah-ko zaslužijo po 10 dolarjev na dan. V velikem mestu bi tak človek sploh dela ne dobil. V tem okrožju je 300 majn: vse obratuje, so obratovale ter bodo obratovale, kajti njihove pogodbe za premog so stalne. Mošak, ki je tukaj zaposlen, ima dobro

spektiven žarek v dušo stvarite-lja. Obupna bi bila ta slika, obupna vzlic žarkom iz neba, da ni umetnik pomagal zatrei nasilne barve playega z milejšim zelenim, ki poganja od vznioja in si enako prizadeva od tal — organska vegetacija, človek sam.

"Kompozicija".

S POTA.

Piša Frank Lukančič, potovalni zastopnik Prosvete.

Dne 30. novembra se je nahajal oglaš v Glasu Naroda od West Virginia Coal in Coke kompanije, ki se glasi:

"Vesel Božič majnarjev. Vesel Božič bodo imeli tisti majnarji, ki so sedaj zaposleni v O-mar okraju, W. Va. Ta okraj je tujezemskim majnarjem najbolj priljubljen. Oče ne pride na plačini dan domov s 40 ali 50 dolarji, ampak zasluzi s stalnim delom od 150 do 200 dolarjev v dveh tednih. S tem denarjem seveda lahko napravi svojih dragim resnično veselje, različno vesel Božič. Oni, katerim se za božične praznike nič kaj dobrega ne obeta, naj ne odlašajo predolgo, kajti če je prazen šep, ni niti veselja, niti zadovoljstva. W. Va. Coal Coke Co. vabi vse mlade in stare, poročene ali samce, da začno stalno delati v njegovih 21 velikih majnah, ki so vse v bližini Loganu, W. Va. imena majn so: Stirrat, Barnabus, O-mar, Chauncey, Micco, Rosemore, Mona, Monaville, Earling, Maubar, Willburn, Lyburn, Wanda, Manito in naše majne v bližini Elkinsa. V majnah ni na štarka, ne plina in ne vode. Slo-pove in driftove majne. Obrabimo z električnimi stroji, odprtimi svetilkami, strelja se s črnim smodnikom. Dela se s pikom ali s strojem. Plača je vsaka dva tedna. Imamo 1500 dobrih hiš, Električna v vsaki hiši; dobra voda. Najemnina je šest dolarjev in več na mesec, en dolar za pre-mog. Pri vsaki hiši je vrt, kjer imate lahko zelenjavo. Prav lahko redite kokoši in prašiče. Dostaj sadja in dosti kostonja. Imamo dosti dobrih trgovin, cerkev, šol, visoko šolo in gledališča. Življenjski stroški so dosti cenejši, kot kjerkoli drugod. Imamo dobre cementirane poti, vodote kraja v kraj. Majnar je najbolj neodvisen človek. Na delo gre, kadar se mu zjubi in z dela se vrne, kadar se mu hoče. Ko konča svoje delo, lahko odpelje svojo družino na izlet. Večina naših majnarjev ima svoje avtomobile. Naš majnarji ne živijo v rok v usta, kot morajo živeti delavci po raznih drugih krajih, ampak uživajo življenje, jedo, pijejo in se zabavajo, ter lahko prihranijo poleg tega denar za svojo stara leta. Med našimi majnarji so nekateri stari po sedemdeset let, pa še vedno lah-ko zaslužijo po 10 dolarjev na dan. V velikem mestu bi tak človek sploh dela ne dobil. V tem okrožju je 300 majn: vse obratuje, so obratovale ter bodo obratovale, kajti njihove pogodbe za premog so stalne. Mošak, ki je tukaj zaposlen, ima dobro

bodočnost, veselo in zdravo dru-žino ter mu ni treba za nič skr-beti.

Oni, ki hočejo izboljšati svoj položaj, ki vedo ceniti dobro delo, naj vpoštevaljo naslednje: Ne ozirajte se odkod pridete, se pri-peljite v Huntington, W. Va., na Chesapeake & Ohio železniško postajo. Od tam vozita vsak dan dva vlaka proti Loganu; prvi ob šestih zjutraj, drugi pa ob pol-treh popoldne, iz Loganu lahko vzamete bus, ki vodi vsake pol-ure h katerikoli naših majn. V Huntingtonu, kakor tudi v Loga-nu imamo naše agente, ki vam bodo šli v vseh ozirih na roko.

Advt.

Prosto po Levu Tolstajem. Ležal je pod pečkom svoje iz-be ter se obračal ko kura po rač-nju. Ni mogel spati, da si se je vrlu trudil, da bi zaspal.

Zdihoval je le venomer: "Oh, kako arečni so bogataši, ki imajo velika zemljišča. A jaz, siromak, imam samo vogliček zemlje, a še ta ni moj, ampak občinski. Pre-pustil so mi ga milostno, dobro vedoč, da bi jim bil sicer docela na bregi. Oh, ko bi bil vsaj vrag tukaj, takoj bi se mu zapisal, da bi mi le pomogel do tolikega zemljišča, kakor daleč moje oči neso!"

Vrag je pa bil baš skrit za pečjo. Skočil je brj preden ter rekel: "Naj velja; seži mi v ro-ko, pa skleneva kupčijo."

Kmet je ob vragovem dotika-nju takoj zasul. Neso ga je daleč stran v kraljestvo sanj. A vrag mu je pokazal tam daleč za Uralom veliko, prosto ledino. Pokazal mu je tudi pot tja ter mu dal potrebnega denarja.

Drugo jutro, ko se je Pahom s-budil, se je napolil takoj proti Uralu. Prehodil je vrsto za vrsto. Že so bili njegovi čevlji docela raztrgani, ko je dospel v dešelo Baškurov. Šel je takoj k staro-sti ter mu podaril lep bel kaftan iz ovčjega krana, kojega je bil nalašč vzel s seboj. Poklonil se je uljudno pred starosto ter mu akazal vse časti.

Starosta je bil rejen mož z de-belim trebuhom in rudečim no-som ter je smrdel po iganju. To-da Pahom se mu je prikupil, zato je rekel: "Ti si priden dečko. S čim naj ti postrežem?"

Pahom pa je odgovoril: "Tu imate veliko več sveta, nego ga rabite. Saj vidim, da je malo zemlje obdelane, drugo so pa vse prazne ledine. Prodaj mi nekaj te zemlje, ki je tako ne rabite. Za 1000 raloj ti plačam 1000 rubljev."

Župan pa je odvrnil: "Tukaj ne prodajamo zemlje po ralh, ker nimamo zemljemera. Pro-dajamo le po "dnevih." Daj mi svojih 1000 rubljev, pa bo vsa zemlja tvoja, ki jo obhodiš v e-nem dnevu. Vatani jutri zgodaj, da boš imel več časa, da boš več obhodil."

Drugo jutro je vstal naš mu-šik še pred zarjo. Obul se je v nove čevlje, vzel v roko gorja-čo ter si zataknil za pas kos kruha ter steklenico vode. Po-tem je šel budit starosto, ki je še spal. Sinoči je bil pijan zaspal ter se niti ni sselkel iz svojega novega kožuha.

Starosta in Pahom ter še ne-kaj kmetov iz vasi se je podalo na grč za vasjo, od koder je bilo videti daleč na okrog.

Zdal velj starosta: Tukaj se vstavimo. Deni svojo kapo na tla ter svojih 1000 rubljev van-jo. Ko bo začelo sence vzhaja-ti, greš na pot. Ali pomni si, ako ne boš nazaj pred solničnim za-hodom, toda izgubiš svoj denar, a zemlje ne dobiš niti pedenja.

PETICIJA ZA DRŽAVLJAN-STVO 69 HINDUJCEV.

Gre radi državljanstva, katera-ga se po novem zakonu ligu-bili. — Vprašanje pred kon-gresom.

Washington. — Senatni ko-mitej za imigracijske zadeve ima pred seboj peticijo, katero je predložil senator Reed iz Pennsilvanije in katera bi natulzirala 69 Hindujev, kateri so se prej imeli državljanske pa-pirje, a so postali neveljavni po zadnjem odloku višjega sodišča, kateri je odločil, da Hindujei ne morejo postati državljani Zdu-znih držav, ker niso belega ple-mena.

Več pisem in brzojavk je bilo poslanih na senatni komitej za imigracijske zadeve, da naj opu-sti to delo, ker to bi dalo Japon-cem živcem na Havajskih oto-kih nekaj precedent, da bi za-htevali iste pravice kot bi jih imeli Hinduji.

Zofka Kveder: VDOVA

(Dalje.) Ali zato so bili spočiti in sveži, saj so doma še žene svoje pozdravili za dva, tri dni, kar ni storil vsaki, ki se je pripeljal od zunaj čez morja vojskovat se junako. Rodovi so se zbrali skupaj, zakaj tako je bilo od davnih časov, da so bratje stali skupaj, očetje s sinovi, vsi iz enega sela in ene krvi.

bil najstarejši enajst, najmlajši komaj leto star. Spet je legla tišina na selo. Strah in nemir je napolnjeval srca vseh, tudi otroci so bili bolj tihi in še starci zamišljeni od pričakovanja. Malo jih je ostalo doma, ki so bili preslabi, da bi odšli v bitko. Ob večerih so se zbirali po kočah in starci so pripovedovali zopet in znova o svojih spominih na davne mladeniške čase, ko so se bili s Turki, prežali izza pečin na nje in se skrivali po skalah in grebenih gorskih. Spoštovani so bili, kakor še nikoli in ženske so rade poslušale njihova pripovedovanja in samozavestna prerokovanja o skorajšnji zmagi. Dva od teh starcev sta bila celo v Skadru svoj čas in vedela o tem navajati čudovite povesti. Kakor v pravljicah leži Skadar lep in sijajen, bogat in razkošen v prekrasni ravnici, rodovitni, kakor paradiz. Lepo živijo ljudje tam in ne poznajo muke in težkega dela. Stotero, vrne zemlja vsako seme, ki pade v njo. In kadar bodo Črnogorci gospodje tam doli, ne bo več gladi in pomanjkanja tu gori v gorah. Kakor zvrhoma polna prebogata ogromna žitnica je zemlja tam doli; za vse njih bo zorel oljokrog Bojane in Skadra kruh v preobilju.

si so se premikali dnevi dalje in vsak je bil težji, obilnejši pomanjkanja in bede, kakor tisti pred njim. Tako se še ni stradalo. Ovce in koze in kar je bilo živine v deželi so odgnali že v začetku vojske proti Cetinju in potem dalje k vojski, da je bilo hrane za junake. Kar je bilo sicer kaj boljšega po kočah, vzeli so možje s seboj in ostalo je premalo polniti želodce žen in otrok vsaj za silo do spomladi. Žene so bile sicer potrpežljive, polne zaupanja. Kmalu, kmalu se bodo vrnila možje, ovenčani z zmago, obloženi z bogatim plenom. Potem bo prenehala beda brez sledu, kakor mora zgine sjetra brez sledu, ki je z grozo napolnjevala noč in sanje.

Te dni so prehajali počasno in meseci so prešli, a še ni postal Skadar črnogorski. Kaj vse drugo, zakaj le Skadar je bil ljudstvu zlat cilj, postra pravljica, objubljenega dežela čudežev, raj nebeški, ki so ga opevale njihove pesmi in jim je bil objubljen že dolgo. Cakanje je bilo težko. Brez dela so žele ženske v kočah in so poslušale nekaj v daljavi, da bi se oglašilo čez gore mogočno in zmagoslavno. Zdal pa zdaj se je podala ktera na pot v Cetinje, a ko se je vrnila, je vedela povedati le o bojniščini, o množičevnih ranjenih, o tujih zdravnikih in mrtvih, ki so jih čisto pokopavali. Prinesla

je vest v selo, da bo vojska kmalu končana in da bo Skadar zdaj zdaj pripojevan. All spet so minili tedni. Potem so prišle nekega dne one žene domov, ki so spremile možje doli v Albanijo, ki so videli le Skadarsko jezero in Tarabo, ki je kakor nepremagljiva vrata ležal pred paradizom, ki ni bilo najti ključa za nje kljub mnogim in mnogim junakom, ki so s svojo krvjo pokropili pot k njemu prebogato. Jakičujoc so se vračala ženske po strmi poti v selo. Že od daleč so zagledali njihove črne rute, ki so se kakor grde zloglasne vrane pomikale med snežno belino gor. Iz vseh koč so planile ženske, otroci so stekli naproti črnim ženam in tudi starci niso doma čakali njihovega prihoda. In val so slutili, da se bliža za vse njih temna, žalostna vest, kakor preteči oblak. Onih šest ali osem žensk, ki so bile tako dolgo z doma in so se zdaj vračale s črnimi rutami nazaj, so se začele, kakor spokornice, tožiti po prsih in zagnale so žalosten krik, dolgo zategnjeno, srce pretresujočo jekovko, ko so zapazile, da so jih oni doma usrl. Vrnile so se suhe, koščene, za mnoga leta postarane.

hovi možje niso zastoj umrli zadeti od sovražnih krogelj, raztrgani od šrapnelov, asečkani od bajonetov. Njihova kri ni tekla zastoj, odprla je vrata v raj, v mesto bogato in ponosno in če ne oni, bodo sinovi in vnuki vstivali sad njihove hrabrosti in nevstrahnosti. Zadržne poleno je vsaka žrtvovala, za njo trsko in če ni bilo družega, odtrgala je kos plota, vrata od hleva, samo da bo grmada vrh gora večja in mogočnejša. V prekrasni lepoti so plamtel vrhovi visokih, skalnatih, divjih in nepristopnih gor tisto noč, vsa gorovita Črna Gora je bila razsvetljena od meje do meje in sto in sto ognjev je oznanjevalo v molčečo samotno te kamnite, nerodovitne, a vroče ljubljene domovine, da so se njeni deci odprla vrata v paradizni vrt, da je bila pripojevana cvetoča, objubljena dežela. Za vedno!

Missing link" so našli. Njegovo ime je "Dryopitheous." New York. Znanstveniki v newyorškem "American Museum of Natural History" naznanjajo, da je evidenca, ki dokazuje direktno izvor človeka in opice iz skupnega prednika, zdaj zbrana na celi črti. Dr. William K. Gregory, kurat komparativne anatomije in dr. Milo Hellman, antropolog, poročata, da se danes nahaja v omenjenem muzeju popolna veriga vseh členov v razvoju človeka in opice. Takozvani "missing link," to je člen, ki spaja oba roda primatov, je tudi najden. Dobil je ime "Dryopitheous," to je v gozdu bivačica opica. Živel je v Aziji in Evropi pred tri milijon leti. Strašilo proti vranam. Gašper: "Na tvojo njivo, ki je tako daleč od človeških bivačij, bi moral vendar postaviti kakšno strašilo, da ti vrane ne pozobijejo vse turščice." Ožbvt: "Ni potrebno. Saj je moja žena vedno tam..."

J. S. Machar: RIM Poslovenil V. M. Zalar. (Dalje.) Palače teh starih papeških rodov so pristopne gotove dni. Lakaj pobira vstopnino, drugi lakaj odpira vrata v dvorane in sobane, koder vise po stenah slike znanih in manj znanih imen renesance, in kjer stoji sredi dvorane antična poprsja, odlomki kipov in kapiteli od stebrov. Fotelji, prevlečeni z ogoljenim blagom vabijo sesti, stare shojene preproge prigušujejo korak, na stropih so freske obledelih barv, in povsed tihota, taka tihota, da tudi človek samo šepetaje govori. In semtertja taka čudovita svar, da ti kar sapa zastane: v palači Delia-Pamfilij slika Innocenca X., slikana od Verasqueza — vse svoje življenje nisem videl, kaj, niti sanjal ne, da je taka slika mogoča; ako dela slikarstvo čudeže — tu je tak čudež. Dvorišča palače Massimi je cel muzej antičnih stebrov, odlomkov kipov, reliefov in ornamentov, filigranskih fontan in veličastne arhitekture. V palači Farnese, ki ji je sezidal fasado sam Michelagnolo, je v veži sarkofag mladostne Cecilije Metelle, katere tomba stoji na apjijski cesti; na nje dvorišču pa leže razmetani mramorni stebri s krasnimi kapiteli, odlomki kipov, žare, napis — vsak, tudi največji muzej kate-regakoli evropskega mesta bi se lahko z njimi ponašal. V palači Colonna je Madona od Palma Vecchio in pokrajine Poussinove — kadar kraljevska vlada vse te zbirke scentralizira, bo to galerija vseh galerij, ki je ne bo mogoče ne pregledati, ne obsesti...

potem vsi okolici in nazadnje tudi vsemu večnemu mestu v zabavo. Zasedoval je dogodka, povedal, česar si ni upal nihče povedati, bižal z dovtipi papeže in njih vlado, kardinala, škofe, in postal oče pasquilla, začetnik satiričnih letakov, listov in časopisov. Nič se ni zgodilo v Rimu, česar bi ne bil Pasquino glasial, jutro za jutrom so bili na njem pritrjeni papirčki z dovtipi, epigrami, opazkami; radovedneži so se zbirali okoli njih, jih brali ter jih raznašali po mestu. Čisto papeško ljudstvo namreč Rimljanji niso bili nikoli — Pasquino je govoril za nje in govoril jim je iz srca. Hadrijan VI. je hotel dati vreči kamenitega zasmehovalca v Tiberio, in samo vojvoda Sessa ga je rešil z opombo, da bo živel Pasquino tudi v Tiberi kakor žaba dalje, in da bo še naprej govoril; drugi sveti očetje so ga dali strahiti od meznikov, ps niso ničesar opravili, Pasquino je delal dovtype ven in ven. Ko je Urban VIII. iz rodu Barberinij oropal Pantheon in uničil mnogo antičnih spomenikov, je znil Pasquino: uod non fecerunt barbari, fecerunt Barberini (česar niso napravili barbari, so napravili barbariči) — dovtip, ki je postal docela sodba zgodovine. In govoril je v vseh časih, najživahneje v najslabših časih, za vlade inkvizicije in podjarmljenja, ko je bil vsak človeški jezik obsojen na molk. Na dvorišču Capitolinskega muzeja leži kolosalen kip neke reke s školjko v roki. Morebiti je to Ren, morebiti je stal nekdanj na Augustovem foru in potem pri cerkvi svete Martine blizu Mamertinskih ječ. Temu kipu je dalo rimsko ljudstvo ime Marforio, in ta Marforio je postal tovarš in sodelavec Pasquinov. Dajala sta si vprašanja, odgovarjala si nanje, dopolnjevala drug drugemu izreke in razsodke — rebelantkim rimskim dušam na veselje in v jezo tistim, ki so bili zadeti. Neki rimski kaplanček, brezpomembna ničla, je postal po papeževi naklorjenosti kardinal. Sestra mu je bila perica in je seveda morala opustiti do obrt. Pasquino vpraša Marforija: Zakaj si pa tako umazan, Marforio, zakaj si nisi niti srajce preoblekel? In Marforio odgovori: Tiho, tiho — moja perica je postala včeraj princesa. — All pa: V Pasquinovi ulici (ta ulica se imenuje še dandanes tako po kamenitem satiriku) se je žnil papeški advokat Giovanni de Cesari s Cornelijo iz rodbine Roma, in ta devica ni bila ravno na najboljšem glasu. Pasquino ga je opozoril: Caesar cave, ne Roma tua res publica fiat! — Mladj soprog je šel mimo, bral svarilo, razjezil se je in prilepil tja zvečer odgovor: Stulte! Caesar imperat! — in zjutraj jebral opazko k njemu: Imperat! Ergo coronatus est! — In še en duet: Papež Gregor XIV. je nastopil potovanje v provinco in njegovi podrepniki so gospodarili v Rimu. Pasquino vpraša Marforija: Zakaj plakaš? Marforij odgovori: Kako moreš vprašati? All nismo izgubili pastirja? Kdo bo zdaj ovce čuval? — Neumneš, ga tolaži Pasquino, ali pišo ostali psi za varstvo črede? Cele zbirke so teh pasquinad iz raznih let...

je vest v selo, da bo vojska kmalu končana in da bo Skadar zdaj zdaj pripojevan. All spet so minili tedni. Potem so prišle nekega dne one žene domov, ki so spremile možje doli v Albanijo, ki so videli le Skadarsko jezero in Tarabo, ki je kakor nepremagljiva vrata ležal pred paradizom, ki ni bilo najti ključa za nje kljub mnogim in mnogim junakom, ki so s svojo krvjo pokropili pot k njemu prebogato. Jakičujoc so se vračala ženske po strmi poti v selo. Že od daleč so zagledali njihove črne rute, ki so se kakor grde zloglasne vrane pomikale med snežno belino gor. Iz vseh koč so planile ženske, otroci so stekli naproti črnim ženam in tudi starci niso doma čakali njihovega prihoda. In val so slutili, da se bliža za vse njih temna, žalostna vest, kakor preteči oblak. Onih šest ali osem žensk, ki so bile tako dolgo z doma in so se zdaj vračale s črnimi rutami nazaj, so se začele, kakor spokornice, tožiti po prsih in zagnale so žalosten krik, dolgo zategnjeno, srce pretresujočo jekovko, ko so zapazile, da so jih oni doma usrl. Vrnile so se suhe, koščene, za mnoga leta postarane.

Ali ni ga bilo. Moreč nemir se je polagoma lotil njenega srca, boleča nestrpnost. In tudi v njeni verujoči duši so se poridili dvomi in bojazen. In nekega dne je vatala zgodaj v jutro, ko je komaj bledel prvi sij prihajajočega dne nad gorami. Potrkala je sosedni na vrata, pripočela ji je otroke in podala se je na pot v dolino. Sja je skozi zaseke, vzpenjala se spet kvišku, skakala preko skal, bredla po raztrganih strugah hudournikov. (Konec prihodnjije.)

Književna matica S. N. P. J. ima v zalogi sledeče knjige: AMERIŠKI SLOVENC — izvrstna krasna knjiga, obsega 682 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00 Slovenško-Angliška Slovnica — selo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, v dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$2.00 Zakon Biogenije — tolmachi naravne sakone in splošni razvoj, knjiga iz katere samorete črpali mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50 Pater Malaventura — V Kabareto — zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami...\$1.50 Zafedalc — resnična povest in prava ilustracija dosele skrivnega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75 Jimmie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek...\$1.00 Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo...50c "Hrbtenica" — drama v treh dejanjih s prologom in epilogom — mehko vezana, stane samo...25c

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J. 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

XXXI. Ob solnčnem zahodu. Na oglu palače Braschi stoji mramornat torzo grške skupine: Menelaos z mrtvim Patroklo. Mogoče je bila skupina nekdanj med okraški bližnjega Domitianovega stadija. Tu je ležala napol v zemlji, ljudje so ob dežju stopali po mramornem Menelajevem hrbtu, dokler ga ni dal l. 1501. kardinal Caraffa dvigniti in postaviti na podstavke. Bernini ga je sicer proglasil za najlepšo vseh dotlej najdenih antik, toda do nesmrtnosti je pripomoglo temu torzu nekaj drugega nego krasota. Nekje blizu tukaj je stanoval grbašt dovtipnež in šaljivec, krojaček Pasquino, in njegovim znanecem se je zdelo, da postavljeni torzo tako živo spominja njegove postave, da so ga začeli imenovati Pasquino in ljubi Pasquino je takoj tudi prevzel burke in šale svojega predhodnika sosedom,

... Ta dva antična mramorja, eden z mesta, kjer je bil Domitianov stadij, drugi iz razvalin Fora, sta zrla v življenje papeškega Rima in sta ga sodila z zaamehi in dovtipi, ki bi bili delali čast marsikateremu satiriku propalega imperija. Stala sta v boju proti papeštvu, ko ni bilo niti najmanjše nade — ne na zmago — nego bodisi tudi na najmanjši uspeh. In gdej, ideja kljubovanja in upora, ki sta jo nosila, je prešla ljudem nekoliko generacij v kri — in danes je politična moč papeševa za vedno uničena, papeštvo samo leži na smrti postelji in ne vstane nikdar več. Duša srednjega veka upira v temotnih vaticanskih palačah.

... In kakor, da bi se jo usoda usmili in se ji nasmešnila dobrohotno! Nekega popoldneva je prišel sel iz doline ves zadihan, upehan, z bušecim srcem od hitrega teka. Prišel je zglaist, da je Skadar osvoben, da je po domovini zakipela radost do nebes visoko. In naj našeje povsod to noč po vseh vrhovih ognje zmage, da bojo daleč oznanjali vsakemu porosno vest. Oj in tudi vdova se zaklicale krik zmagoslavlja! Torej njih

... In kakor, da bi se jo usoda usmili in se ji nasmešnila dobrohotno! Nekega popoldneva je prišel sel iz doline ves zadihan, upehan, z bušecim srcem od hitrega teka. Prišel je zglaist, da je Skadar osvoben, da je po domovini zakipela radost do nebes visoko. In naj našeje povsod to noč po vseh vrhovih ognje zmage, da bojo daleč oznanjali vsakemu porosno vest. Oj in tudi vdova se zaklicale krik zmagoslavlja! Torej njih

TISKARNA S. N. P. J. SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA. Tiska vabila za veselice in sboče, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih. VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI. CENE ZMERNE, UNISKO DELO PRAVE VEŠTJE VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite poje na: KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J. 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. S. N. P. J. PRINTERY 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill. TAM SE DOBE NA ZELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA